

2 भारतीय-मालवाहक-पोतः नन्दा-देवी कतर देशात् प्रस्थाय, गुजरातस्य वाडिनार-पोताश्रयं सुरक्षिततया प्राप्तवान्

3 आह्वानानां सत्यपि शिक्षा-स्वास्थ्य-आयव्ययके न भविष्यति काऽपि न्यूनता- मुख्यमंत्री सुखुः

4 नगर-विकासः प्राप्स्यति गतिम्, केन्द्रात् ३६६ कोटिरुप्यकाणि स्वीकृतानि - विक्रमादित्यसिंहः

एल.पी.जी. बायोमेट्रिक-आधार-प्रमाणीकरणम् केवलं तेभ्यः ग्राहकेभ्यः अनिवार्यं वर्तते, येषाम् अद्यापि प्रमाणीकरणं न जातम्

हिमसंस्कृतवार्ताः - सर्वकारेण स्पष्टीकृतं यत् एल.पी.जी. बायोमेट्रिक-आधार-प्रमाणीकरणम् केवलं तेभ्यः ग्राहकेभ्यः अनिवार्यं वर्तते, येषाम् अद्यापि प्रमाणीकरणं न जातम्। पेट्रोलियम-प्राकृतिक-गैस-मन्त्रालयेन सामाजिक-सञ्चालीय-माध्यमेन सूचितं यत् एषः कोऽपि नूतन-निर्देशः नास्ति, अपितु सर्वकारस्य तस्य अभियानस्य भागः अस्ति, येन अधिकाधिक ग्राहकाः आधार-प्रमाणीकरणाय प्रोत्साहिताः क्रियन्ते। ये ग्राहकाः प्रधानमन्त्री उज्वला योजनायाः अन्तर्गतं न आगच्छन्ति तथा च ये पूर्वमेव एतां प्रक्रियां पूर्णवन्तः, तेभ्यः पुनः प्रमाणीकरणस्य आवश्यकता नास्ति। प्रधानमन्त्री-उज्वला योजनायाः ग्राहकेभ्यः एषा प्रक्रिया प्रत्येकस्मिन् वित्तीय-वर्षे केवलं एकवारं करणीया भविष्यति। सा च तदैव अनिवार्या, यदा सप्त-वारं रिफिल इति प्राप्यन्तर् अष्टमे नवमे च रिफिल-समये लक्षित-अनुद्वेष-लाभ-अन्तरण इति योजनायाः प्रत्युदांनं प्राप्तव्यं स्यात्। एल.पी.जी. ग्राहकाणां मध्ये प्रचलितानां भ्रान्त-सूचनानां निराकरणार्थं सर्वकारेण एतत् स्पष्टीकरणं निस्सारितम्।

“प्रधानमन्त्री-पोषण-शक्ति-निर्माण-योजनायाः” अन्तर्गतं बालकेभ्यः प्रदीयमानं पौष्टिक भोजनम्, वस्तुतः देशस्य मानव-सम्पत्तौ एकः महत्वपूर्णः निवेशः वर्तते - राष्ट्रपतिः।

हिमसंस्कृतवार्ताः - राष्ट्रपतिपदासीना द्रौपदीमुर्मूः प्रतिपादितवती यत् सर्वकारस्य प्रधानमन्त्री-पोषण-शक्ति-निर्माण-योजनायाः अन्तर्गतं बालकेभ्यः प्रदीयमानं पौष्टिक भोजनम्, वस्तुतः देशस्य मानव-सम्पत्तौ एकः महत्वपूर्णः निवेशः वर्तते। राष्ट्रपतिः नवदिल्ल्यां अक्षय-पात्र-फाउण्डेशन इति संस्थायां आयोजितं एकं विशेष कार्यक्रमं सम्बोधयन्ती आसीत्।

लोकसभया विपक्षस्य अष्ट-सदस्यानां निलम्बनं निराकृतम्

हिमसंस्कृतवार्ताः - लोकसभया विपक्षस्य अष्ट-सदस्यानां निलम्बनं तदा निराकृतम्, यदा सदनं एतत्सम्बद्ध-प्रस्तावः सर्वसम्मत्या पारितः। एषः प्रस्तावः संसदीय कार्यमन्त्रिणा किरेन रिज्जिजू इत्यमुना प्रस्तुतम्, यस्मिन् सदस्यानां निलम्बनं तत्काल-प्रभावेण समापयितुं प्रार्थना कृता आसीत्। एतेषु सदस्येषु कांग्रेस-दलस्य माणिकम्-टैगोरः, अमरिन्दर सिंह-राजा-वारिंगः, गुरजीत सिंह औजला, हिबी-ईडेनः, डीन-कुरियाकोसः, प्रशान्त-पाडोले, एवं किरण-कुमार-रेड्डी, तथा च सी.पी.आई-एम-दलस्य एस-वेङ्कटेशन् इत्येते सम्मिलिताः आसन्। अध्यक्षः ओम्-बिरला महोदयः अवोचत् यत् लोकसभायाः विभिन्न दलानि फ्लोर-लीडर्स इति मन्त्रणायाम् संसदः परम्पराणां पालनेन सह सदनस्य गरिमां मर्यादां च रक्षयितुं स्व-प्रतिबद्धतां पुनः प्रकटीकृतवन्तः।

सदनं श्री-रिज्जिजू इत्येषः अवदत् यत् सर्वकारः अस्याः समस्यायाः समाधानार्थं विपक्षेण सह वार्तालापाय सदैव सज्जः वर्तते, यदि विपक्षी-सदस्याः उत्तरदायित्वपूर्ण-रीत्या चर्चां कर्तुम् इच्छन्ति। श्री-रिज्जिजूः एतं प्रस्तावं तदा उपस्थापितवान्, यदा कांग्रेस-दलस्य मुख्य सचेतकः के. सुरेशः कतिपयैः सदस्यैः अनवधानेन कृतायाः अनुशासनहीनतायाः कृते खेदं प्रकटितवान्। अत्रावधेयमिदं यत् विगत-मासस्य तृतीये दिनाङ्के, सदनं अमर्यादित-व्यवहार-कारणात् अष्ट-विपक्ष-संसदाः आय-व्ययक-सत्रस्य अवशिष्ट भागाय निलम्बिताः।

काबुल-चिकित्सालये पाकिस्तानस्य वायु-प्रहारः अफगानिस्तानस्य संप्रभुतायाः उपरि साक्षात्-प्रहारः वर्तते इति भारतेन प्रतिपादितम्

हिमसंस्कृतवार्ताः - भारतेन काबुल-नगरे उमीद-एडिक्शन-उपचार-चिकित्सालये पाकिस्तान-देशस्य वायवीय-आक्रमणस्य तीव्रनिन्दा कृता, यस्मिन् चतुःशताधिकानां निर्दोषजनानां मृत्युः अभवत्। विदेश-मन्त्रालयस्य प्रवक्त्रा रणधीर-जायसवालः एकस्मिन् वक्तव्ये अवदत् यत् हिंसायाः एतत् कातरपूर्णम् अमानवीयञ्च कृत्यं येन चिकित्सालयसदृशे

स्थाने बृहत्संख्यायां सामान्य-नागरिकाणां प्राणाः अपहृताः कदापि सैन्य-लक्ष्यम् इति रूपेण न समर्थयितुं शक्यते। सः अग्रे अवदत् यत् पाकिस्तानः सम्प्रति एतं नरसंहारं सैन्य अभियानस्य रूपं दातुं प्रयतते। प्रवक्तुः अनुसारं पाकिस्तानस्य एतत् घृणितम् आक्रमणम् अफगानिस्तानस्य सार्वभौमिकतायाः उपरि प्रत्यक्षप्रहारः अस्ति, यत् क्षेत्रस्य शान्ति-स्थिरताभ्यां कृते साक्षात् सङ्कटः वर्तते। प्रवक्त्रा सूचितं यत् एतत् आक्रमणं रमजान-मासस्य पवित्र-समये कृतम्, येन एतत् अधिकं निन्दनीयं भवति। सः अन्ताराष्ट्रिय समुदायं प्रति आह्वानं कृतवान् यत् एतस्य आपराधिक कृत्यस्य दोषिणः उत्तरदायिनः भवेयुः।

भारतीय-नाविकाः मालवाहकपोताश्च पूर्णतः सुरक्षिताः सन्ति - राजेशकुमार-सिन्हा

हिमसंस्कृतवार्ताः - पत्तन-पोत-परिवहन-जलमार्ग-मन्त्रालयस्य विशेष-सचिवः राजेशकुमार सिन्हा सूचितवान् यत् उपत्यकायां सर्वे भारतीय-नाविकाः मालवाहक पोताश्च पूर्णतः सुरक्षिताः सन्ति। श्री-सिन्हा नवदेहल्यां पश्चिम-एशियायाः सद्यः जातस्य घटनाक्रमस्य विषये आयोजितं अन्तर्मन्त्रालयीय-वृत्तान्तं सम्बोधयन् एतत् विज्ञापितवान्। सः अवदत् यत् विगत-चतुर्विंशति-होरासु उपत्यकाक्षेत्रे स्वकार्यं सम्पाद्य एकषष्ठ्यधिकैकशतं भारतीय-नाविकाः सुरक्षितं भारतं प्रत्यागताः। वृत्तान्त-सत्रं सम्बोधयन्ती पेट्रोलियम-प्राकृतिक गैस मन्त्रालयस्य संयुक्त-सचिवः सुजाता-शर्मा उक्तवती यत् सम्पूर्णं देशे पेट्रोल-डीजल-इन्धनयोः पर्याप्तं भण्डारं विद्यते। सुजाता-शर्मा अधिकं स्पष्टीकृतवती यत् सर्वकारः वाणिज्यिक एल.पी.जी. उपभोक्तृन् पाइण्ड नेचुरल गैस इति अङ्गीय-प्राकृतिक-वायुं प्रति स्थानान्तरणाय निरन्तरं प्रयासं करोति।

सुभाषितम्
कर्मणा जायते जन्तुः,
कर्मणैव विलीयते।
सुखं दुःखं भयं क्षेमं,
कर्मणैवाभिपद्यते।।

भावार्थः- दुष्ट मानसिकता वाले तथा मनुष्य के कर्म के अनुसार ही जन्म मृत्यु होता है। उसे उसके कर्म के अनुसार ही सुख दुःख, भय और मंगल के निमित्तों की प्राप्ति होती है।

हिमसंस्कृतवार्ताः
हिमसंस्कृतवार्तापत्रस्य एकवर्षस्य सदस्यता १०० ₹
One year subscription to the daily Sanskrit newspaper is Only 100 Rupees
To subscribe, text us a message saying hello on the number below.

87876636263

सूचना- हिमसंस्कृतवार्ताः दैनिकपत्रे व्याकरणात्मक-अशुद्धीनां कृते, राजनैतिक-सांस्कृतिकविचाराणाञ्च कृते सम्बद्धाः पत्रकाराः लेखकाश्च उत्तरदायिनः भविष्यन्ति

कार्यालयः
हिमसंस्कृतम्, प्रकाशनम्
जसवंत कोटला तहसीलपरिसरस्य समुच्चैः कात्या कोटला जिला कांगडा हि.प्र.
पत्रव्यवहारसङ्केतः-१७७१११
सङ्केतः-प्रबन्धनिदेशिका- शिवाजी शर्मा हिमसंस्कृतम्

पश्चिम-एशियायां जायमानस्य सङ्कटस्य सत्त्वेऽपि भारतस्य आर्थिक स्थितिः सुदृढा वर्तते - पीयूष गोयलः

हिमसंस्कृतवार्ताः - वाणिज्य-उद्योग-मन्त्री पीयूष गोयलः उक्तवान् यत् पश्चिम एशियायां जायमानस्य सङ्कटस्य सत्त्वेऽपि भारतस्य आर्थिक स्थितिः सुदृढा वर्तते। लोकसभायां प्रश्नकालावधौ पूरक प्रश्नानाम् उत्तरं प्रयच्छन् श्री-गोयलः अवदत् यत् भारतेन सह व्यापारिक सम्बन्धान् सुदृढीकर्तुं विश्वस्मिन् उत्साहः संवर्धते। सः विश्वासं प्रकटितवान् यत् मार्चमासस्य अन्त्य-पर्यन्तं भारतं स्वकीयं निर्यातस्तरं यथापूर्वं स्थापयितुं साफल्यम् अप्राप्स्यति।

कोयला-खनिजमन्त्री जी. किशन रेड्डी महोदयस्य उद्घोषः- आत्मनिर्भरभारताय कठोरपदक्षेपाणां आवश्यकता

नूतनदेहली-: कोयला-खनिजमन्त्री जी. किशन रेड्डी महोदयः अवदत् यत् 'आत्मनिर्भरभारतस्य' लक्ष्यं प्राप्तुं देशेन कठोरपदक्षेपाः स्वीकर्तव्याः। श्री रेड्डी महोदयः नूतनदेहल्यां हितधारकाणां (Stakeholders) एकस्याः उच्चस्तरीयपरामर्शगोष्ठ्याः अध्यक्षतां कुर्वन् एतद् उक्तवान्। अस्याः गोष्ठ्याः मुख्यमुद्देश्यं भारतस्य ऊर्जा-सुरक्षां सुदृढीकर्तुं आसीत्। कोयला-गैसीकरणस्य (Coal Gasification) तथा च निजीक्षेत्रस्य सहभागितां वर्धयितुं बलं ददता श्री रेड्डी महोदयः स्वदेशी-कोयला-उत्पादने तीव्रताम् आनेतुं समन्वितप्रयासानां निरन्तरनीतिगतसमर्थनस्य च आह्वानं कृतवान्। अस्मिन् अवसरे कोयलामन्त्रालयस्य सचिवः विक्रमदेवदत्तः अवदत् यत् नीतिगतसंशोधनैः कोयलाक्षेत्रं अधिकं पारदर्शिनं, प्रतिस्पर्धिनं तथा च कुशलपारिस्थितिकी-तन्त्रे (Ecosystem) परिवर्तितम् अस्ति।

रामदास-अठावले-महोदयस्य घोषणाः आगामीजनगणना २०२७ दिव्यांग-जनानां कृते ऐतिहासिकः अवसरः

नूतनदेहली-: सामाजिकन्याय-अधिकारिता-राज्यमन्त्री रामदास-अठावले महोदयः उक्तवान् यत् आगामीजनगणना २०२७ (आगामिनी जनसङ्ख्या-गणना) प्रशिक्षित-गणनायाः तथा च उत्तम-दत्त-संग्रहणस्य (Data collection) माध्यमेन विकलाङ्गतायाः (दिव्याङ्गतायाः) सर्वाः एकविंशतिः (२१) श्रेणी मान्यतां प्रदातुम् एकं ऐतिहासिकम् अवसरं प्रदास्यति। नूतनदेहल्यां एकस्मिन् कार्यक्रमे सः अवदत् यत् सटीकं तथ्यं (Data) सर्वकारं देशव्यापिनां दिव्याङ्गजनानां कृते अधिकं लक्ष्यकेन्द्रितं (Targeted) तथा च प्रभावशालि-हस्तक्षेपं (Effective intervention) सञ्जीकर्तुं समर्थं करिष्यति।

देहल्याः उपराज्यपालः नूतनदेहल्यां आयोजिते 'नैसकॉम वैश्विक-सम्मेलने २०२६' इत्यत्र सम्मिलितः अभवत्

नूतनदेहली-: देहली-नगरस्य उपराज्यपालः तरणजीत सिंह संधू महोदयः नूतनदेहल्यां आयोजिते 'नैसकॉम (NASSCOM) वैश्विक-सम्मेलने २०२६' सम्मिलितः अभवत्। अस्मिन् अवसरे सः 'राष्ट्रनिर्माणे प्रौद्योगिक्याः भूमिका' इति विषये स्वभाषणं दत्तवान्। स्वकीय-सम्बन्धेन श्री संधू महोदयः समावेशि-भारतस्य तथा च भविष्यस्य सज्ज-भारतस्य निर्माणाय नवाचारस्य (Innovation), डिजिटल-अवसंरचनायाः (Digital Infrastructure) तथा च उत्तरदायित्वपूर्ण-प्रौद्योगिक्याः (Responsible Technology) परिवर्तनात्मक-शक्तौ बलं दत्तवान्।

भारत-जनजाति-महोत्सवः २०२६- राष्ट्रीयराजधान्यां जनजातीय-संस्कृतेः उद्यमितायाः च प्रदर्शनम्

नूतनदेहली-: 'भारत-जनजाति-महोत्सवः २०२६' अद्यारभ्य राष्ट्रियराजधान्यां प्रारभ्यते (आरम्भः भविष्यति)। अस्मिन् महोत्सवे आदिवासी-समुदायानां सांस्कृतिक-विरासतस्य (Cultural Heritage) तथा च उद्यमितायाः (Entrepreneurship) प्रदर्शनं भविष्यति। अस्य आयोजनं 'भारतीय-जनजातीय-सहकारी-विपणन-विकास-सङ्घेन' (TRIFED) 'सुन्दर नर्सरी' इत्यत्र क्रियते। केन्द्रीय-जनजातीय-कार्यमन्त्री जुएल ओराम महोदयः अस्य उद्घाटनं करिष्यति। अयं महोत्सवः ३० मार्च दिनाङ्कपर्यन्तं चलिष्यति। अस्मिन् देशव्यापीनां ७८ 'वन-धन-विकास-केन्द्राणाम्' द्विशताधिकानि (२००+) आपणानि (Stalls) तथा च त्रिशताधिकाः (३००+) आदिवासी-शिल्पिनः भागं ग्रहीष्यन्ति।

निर्वाचन-आयोगस्य निर्देशः- केरलराज्ये पञ्चानां वरिष्ठ-अधिकारिणां स्थानान्तरणम्

तिरुवनन्तपुरम् (केरलम्)-: निर्वाचन-आयोगेन केरलराज्ये पञ्चानां (५) वरिष्ठाधिकारिणां स्थानान्तरणं कृत्वा तेषां स्थाने नूतनाधिकारिणां नियुक्तिः कृता। नवनियुक्ताः अधिकारिणः अद्य प्रातःकालपर्यन्तं कार्यभारं स्वीकर्तुं निर्दिष्टाः सन्ति। आयोगेन 'उप-महानिरीक्षक' (DIG) स्तरस्य अधिकारी नारायणः कोझिकोड-मण्डले, थॉमसन जोसः च त्रिशूर-मण्डले आरक्षक-आयुक्तः (Police Commissioner) नियुक्तः। इनबासेखरः अलाप्पुझा-मण्डलस्य नूतन-मण्डलाधिकारी (District Collector) भविष्यति। एस. वन्दना तालिपारम्बा-क्षेत्रस्य राजस्व-मण्डलाधिकारिणी (SDO/RDO) नियुक्ता, सचिन कृष्णः च कन्नूर-मण्डले 'मण्डल-पञ्जीयक-महानिदेशकस्य' (District Registrar General) कार्यभारं वहिष्यति। आयोगेण स्पष्टं कृतं यत् स्थानान्तरिताः अधिकारिणः निर्वाचन-सम्बद्धं किमपि कार्यं न करिष्यन्ति।

"लौकिकन्यायकोशः" "लोष्ठलगुडन्यायः"

लगुडः दण्डः दण्डेन लोष्ठं चूर्णसात् भवति। अतः द्वयोः अपि लोष्ठलगुडयोः मध्ये उपमर्ध-उपमर्दकभावः विद्यते। एवं परस्परं नाशनाशकभावः ययोः भवति तयोः अनेन न्यायेन बोधः क्रियते।

डा. वर्षा प्रकाश टोणगांवकर पुणे, महाराष्ट्रम्

भारतीय-मालवाहक-पोतः नन्दा-देवी कतर देशात् प्रस्थाय, गुजरातस्य वाडिनार-पोताश्रयं सुरक्षिततया प्राप्तवान्

हिमसंस्कृतवाताः - पश्चिम-एशियायां वर्धमानस्य अवसादस्य मध्ये, षट्चत्वारिंशत्-सहस्रं मीट्रिक टन्परिमितं द्रवीकृत-पेट्रोलियम-वातेन्धनं परिवहनं भारतीय-मालवाहक पोतः नन्दा-देवी कतर-देशात् प्रस्थाय, होर्मुज-जलडमरूमध्ये पारं कृत्वा गुजरात-राज्यस्य देवभूमि-द्वारका-मण्डले स्थितं वाडिनार-पोताश्रयं सुरक्षिततया प्राप्तवान्। दीनदयाल-पोर्ट-अथॉरिटी इत्यस्य अध्यक्षः सुशील कुमार-सिंहः वाडिनार-नगरे एकस्य विशालस्य शिप-टू-शिप इति एल.पी.जी. स्थानान्तरण-अभियानस्य आरम्भं घोषितवान्। श्री-सिंहः अवदत् यत् नन्दा-देव्यां विद्यमानः एलपीजी लघु-पोतेषु स्थानान्तरितः भविष्यति, येन सः तमिलनाडु-राज्यस्य एन्नोर तथा पश्चिम बङ्गालस्य हल्दिया पर्यन्तं प्रेषयितुं शक्येत्। उल्लेखनीयं वर्तते यत् परह्यः एव कतर देशात् एल.पी.जी. नीत्वा आगतः अन्यः भारतीय-पोतः शिवालिकः अपि गुजरातस्य मुन्ना-पोताश्रयं सुरक्षितं प्राप्तवान्। एताभ्यां द्वाभ्यां खेपाभ्यां देशस्य वातेन्धन-भण्डारस्य सुदृढीकरणार्थं महती सहायता मिलिष्यति। अपि च, एकाशीति-सहस्र-टन्-परिमितं अपरिष्कृत-तैलं वहन् अन्यः भारतीय-पोतः जग-लाडकी अपि भारतं प्रति प्रस्थितः अस्ति।

मुलापेटा-पोताश्रय-परियोजनाः केन्द्रसर्वकारेण ३८५ एकड-परिमित-लवणभूम्याः हस्तान्तरणाय स्वीकृतिः दत्ता

अमरावती/नूतनदेहली-: वाणिज्य-उद्योग-मन्त्रालयेन आन्ध्रप्रदेशस्य श्रीकाकुलम-मण्डले 'मुलापेटा-पोताश्रय-परियोजनायै' (Mulapeta Port Project) राज्यसर्वकाराय ३८५ एकड-परिमितायाः लवणभूमिः (Salt land) हस्तान्तरणाय अनुमतिः दत्ता। नागर-विमानन-मन्त्री के. राममोहन नायडू महोदयः अवदत् यत् अनया स्वीकृत्या पोताश्रयं प्रति रेल-मार्गस्य तथा च राजमार्गस्य सम्पर्क-स्थापने सुगमता भविष्यति। श्री रेड्डी महोदयः अस्य कृते प्रधानमन्त्रिणे तथा च वाणिज्य-उद्योगमन्त्रिणे कृतज्ञतां प्रकटितवान्। सः उक्तवान् यत् एषः पदक्षेपः क्षेत्रे आधारभूत-संरचनायाः (Infrastructure) सुदृढीकरणाय केन्द्र-राज्ययोः मध्ये समन्वित-प्रयासान् दर्शयति।

आह्वानानां सत्यपि शिक्षा-स्वास्थ्य-आयव्ययके न भविष्यति काऽपि न्यूनता- मुख्यमंत्री सुख्युः

हिमाचलप्रदेशसर्वकारेण सर्वाणि 'कैबिनेट' पदानि निरस्तानि, २० प्रतिशतं वेतन-वृत्तिः अपि ३० सितम्बरपर्यन्तं स्थगिताः

मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुख्युः शिमलायाम् उच्चशिक्षायां विकासविषये आयोजिते एकदिवसीय - प्रधानाचार्य- सम्मेलने अध्यक्षतां कुर्वन् अवदत् यत् वित्तीय-आह्वानानां सत्यपि शिक्षा-स्वास्थ्यक्षेत्रयोः आयव्ययके कापि न्यूनता न करिष्यते। सः अकथयत् यत् शिक्षा राज्यसर्वकारस्य सर्वोपरि-प्राथमिकता वर्तते, दूरस्थक्षेत्रेषु अपि छात्रेभ्यः गुणवत्तापूर्णा शिक्षा प्रदातुं विशेषप्रयत्नाः क्रियन्ते। मुख्यमन्त्री अवदत् यत् छात्रेषु आत्मविश्वासस्य सञ्चारः अतीव आवश्यकः, येन ते भविष्यस्य आह्वानानां दृढतया सम्मुखीकरणं कर्तुं शक्नुयुः। अस्मिन् दिशि शिक्षायाः शिक्षकाणां च महती भूमिका भवति। शिक्षाक्षेत्रे परिवर्तनाय सर्वकारेण अनेकाः प्रमुखाः निर्णयाः स्वीकृताः। सः विज्ञान-वाणिज्य- ललितकलादि-विषयाणां कृते विशिष्टानां महाविद्यालयानां स्थापनाय बलं दत्तवान्। सः अकथयत् यत् हमीरपुरे ५० बीघा भूमौ एकः 'विज्ञान-महाविद्यालयः' स्थाप्यते, यस्मै सर्वकारेण २० कोटिरुप्यकाणि निर्गतानि। एतदतिरिक्तं राज्ये अन्ये वाणिज्य-महाविद्यालयाः अपि स्थापयिष्यन्ते।

मुख्यमन्त्री उक्तवान् यत् उच्चशिक्षायां वर्तमानानां दोषाणां निवारणाय सार्थक-परिष्काराणां प्रयत्नः प्रचलति। सः सूचितवान् यत् 'सहायक- प्राध्यापकानां' ४०० पदानां तथा 'कनिष्ठ- सहायक- प्राध्यापकानाम्' अपि ४०० पदानां पूरण- प्रक्रिया प्रचलति। सः महाविद्यालयेषु 'न्यू एज' (नूतनयुगस्य) पाठ्यक्रमाणां तथा अतिरिक्त- भाषा- कार्यक्रमानाम् आरम्भार्थं निर्देशं दत्तवान्, येन छात्राणां वृत्तिप्राप्तिक्रमता (Employability) वर्धेत। महाविद्यालयेषु गुणवत्तां सुनिश्चितं कर्तुं विद्यालयानां इव 'महाविद्यालय-श्रेणी-प्रणाली' (College Ranking System) अपि प्रयुक्ता अस्ति।

मुख्यमन्त्रिणा घोषितं यत् शिक्षाविभागस्य पुनर्संरुद्धं कृत्वा 'विद्यालय-शिक्षा-निदेशालयः' तथा 'उच्च-शिक्षा-निदेशालयः' इति द्वौ विभागौ स्थापितौ। सः अवदत् यत् राज्यस्य शिक्षकाः अतीव सक्षमाः सन्ति, एते परिष्काराः तेषां कार्यक्षमतां वर्धयिष्यन्ति।

स्वास्थ्यक्षेत्रं ओपीएस (OPS) च

मुख्यमन्त्री अवदत् यत् स्वास्थ्यक्षेत्रस्य सुदृढीकरणं

सर्वकारस्य प्रमुखप्राथमिकतासु अस्ति। आयुर्विज्ञान-महाविद्यालयेषु (Medical Colleges) अत्याधुनिक-एमआरआई-यन्त्राणि स्थापितानि, चरणबद्धरीत्या 'रोबोटिक-शल्यक्रिया' (Robotic Surgery) अपि आरभ्यते। सः अकथयत् यत् पुरातन-पिञ्जन-योजनायाः (OPS) पुनर्स्थापनायाः कारणात् केन्द्रसर्वकारेण राज्यस्य 'राजस्व-हानि-अनुदानं' स्थगितम्, १६०० कोटिरुप्यकाणां वित्तीयसहायता अपि न प्रदत्ता। सः स्पष्टं कृतवान् यत् ओपीएस (OPS) कश्चन राजनैतिक-निर्णयः नास्ति, अपि तु कर्मचारिणां वृद्धकाले सम्मानजनकजीवनाय दत्ता सामाजिक-सुरक्षा अस्ति।

राजकीय-महाविद्यालयानाम् आन्तरिक-श्रेणी मुख्यमन्त्रिणा महाविद्यालयानां 'समग्र-रैंकिंग' अपि प्रसारिताः

श्रेणी (Rank) महाविद्यालयस्य नाम
प्रथमः राजकीय-महाविद्यालयः, हमीरपुरम्
द्वितीयः राजकीय-महाविद्यालयः, सञ्जोली
तृतीयः राजकीय-कन्या-महाविद्यालयः (RKMV), शिमला
टियर-१ मध्येः हमीरपुरं प्रथमं, सञ्जोली द्वितीयं, आरकेएमवी शिमला च तृतीयं स्थानं प्राप्तवन्तः।
टियर-२ मध्येः भोरञ्ज-महाविद्यालयः प्रथमः, सरस्वतीनगरं (शिमला) द्वितीयं, सुन्नी-महाविद्यालयः च तृतीयः अभवत्।
टियर-३ मध्येः कफ्रोटा-महाविद्यालयः प्रथमः, दाइलाघाटः द्वितीयः, चैलकोट-महाविद्यालयः च तृतीयः अभवत्।
मुख्यमन्त्रिणा सर्वेभ्यः शीर्ष-महाविद्यालयेभ्यः सम्मानपुरस्सरं एक-लक्ष-रुप्यकाणां धनादेशः (Cheque) प्रदत्तः।

हिमाचलप्रदेशसर्वकारेण सर्वाणि 'कैबिनेट' पदानि निरस्तानि, २० प्रतिशतं वेतन-वृत्तिः अपि ३० सितम्बरपर्यन्तं स्थगिताः

हिमाचलप्रदेशसर्वकारेण सर्वाणि 'कैबिनेट' पदानि निरस्तानि, २० प्रतिशतं वेतन-वृत्तिः अपि ३० सितम्बरपर्यन्तं स्थगिताः

हिमाचलप्रदेशसर्वकारेण सर्वाणि 'कैबिनेट' (मन्त्रिपरिषद्-स्तरस्य) पदानि निरस्तानि। तत्रैव २० प्रतिशतं वेतनं तथा वृत्तिः (Allowances) अपि ३० सितम्बर २०२६ पर्यन्तं स्थगिता। अधुना मण्डलानां, निगमानाम्, आयोगानां च अध्यक्षः, उपाध्यक्षाः, परामर्शदातारः च 'कैबिनेट' स्तरस्य सुविधाः सद्यः प्रभावेण न प्राप्स्यन्ति। सर्वकारेण सर्वेषां विभागानां

सचिवेभ्यः आदेशः दत्तः यत् एषः निर्णयः तत्कालं प्रयुक्तः भवेत्। व्यय-न्यूनतायै सर्वकारेण अयं कठोरः निर्णयः स्वीकृतः। सामान्य-प्रशासन-विभागे निर्गत-आदेशानुसारं प्रशासनिक- प्रक्रियाणां सुव्यवस्थीकरणाय अयं निर्णयः कृतः। अयं निर्णयः प्रशासनिक- परिष्कार-व्यय- नियन्त्रण- दृष्ट्या महत्त्वपूर्णः मन्यते, येन आगामिसमये सर्वकारस्य कार्यप्रणाल्यां व्यापकः प्रभावः भविष्यति।

अधिसूचनायां (Notification) किं लिखितम्?

हिमाचलप्रदेशसर्वकारस्य सामान्य- प्रशासन- विभागस्य संयुक्त-सचिवाभ्यां कुलविन्दरसिंहेन हस्ताक्षरित- अधिसूचनायां लिखितं यत्- "अहं सूचितुं निर्देशितः अस्मि यत् प्रशासनिक-प्रक्रियाणां सुव्यवस्थीकरणाय 'कैबिनेट-रैंक' (मन्त्रिपरिषद्- पदस्य) स्थितेः समीक्षा कृता। सर्वकारेण अयं निर्णयः स्वीकृतः यत् विभिन्न-मण्डलानां, निगमानाम्, आयोगानां च अध्यक्षः/ उपाध्यक्षाः/ प्रधान- परामर्शदातारः/ राजनैतिक-परामर्शदातारः च अद्यपर्यन्तं यां 'कैबिनेट-रैंक' सुविधां प्राप्नुवन्ति स्म, सा सद्यः प्रभावेण समाप्ता क्रियते।" अधिसूचनायां अधिकं लिखितं यत् तेषां वेतनस्य/ मासिक- पारिश्रमिकस्य २० प्रतिशतं भागः ३०-०९-२०२६ पर्यन्तं स्थगितः भविष्यति।

ज्ञातव्यं वर्तते यत् मुख्यमन्त्रिणः राजनैतिक-परामर्शदातुः सुनीलशर्मा 'बिट्टू' महोदयस्य मासिकं वेतनं सार्धद्विलक्ष-रुप्यकाणि अस्ति। एतदतिरिक्तं सः चिकित्सा-प्रतिपूर्तिः, यात्रावृत्तिः, दैनिकवृत्तिः, वाहनसुविधाः च प्राप्नोति। प्रचार-माध्यम-परामर्शदातुः

नरेश चौहानस्य वेतनमपि सार्धद्विलक्षं वर्तते। 'इन्फ्रास्ट्रक्चर' परामर्शदातुः अनिलकपिलस्य वेतनं २.३१ लक्षं, 'आई. टी.' परामर्शदातुः गोकुल बुटेलस्य वेतनं केवलं रूप्यकमेकम् अस्ति। एतदतिरिक्तं सप्तम-राज्य-वित्त-आयोगस्य अध्यक्षः नन्दलालः, एचपीटीडीसी-संस्थायाः अध्यक्षः आर. एस. बाली च अपि 'कैबिनेट' पदं प्राप्तवन्तः आसन्।

किं अवदत् मुख्यमन्त्री?

मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुख्युः अवदत् यत् यथा केन्द्रेण हिमाचलस्य आरडीजी (IRDG) राशिः कर्तिता, तत् दृष्ट्वा प्रदेशं आत्मनिर्भरं कर्तुं 'कैबिनेट रैंक' पदं प्रत्याहृतम्। सः उक्तवान् यत् आगामिसमये अपि ईदृशाः निर्णयाः स्वीकरिष्यन्ते।

प्रशासनिक-शिष्टाचारनियम-

सुव्यवस्थीकरणाय पदं प्रत्याहृतम्

राज्यसर्वकारस्य प्रवक्त्रा उक्तं यत् सर्वकारेण विभिन्न-प्राधिकरणेभ्यः प्रदत्तं 'कैबिनेट रैंक' पदं प्रत्याहर्तुं निर्णयः कृतः। अस्मिन् मण्डल- निगम- आयोगानाम् अध्यक्षः, उपाध्यक्षाः, प्रधान- परामर्शदातारः च सम्मिलिताः सन्ति। प्रवक्त्रा अवदत् यत् अयं निर्णयः प्रशासनिक-शिष्टाचारनियम- सुव्यवस्थीकरणस्य प्रयासानां भागः अस्ति। अनेन सहैव एतैः पदैः सह सम्बद्धाः सर्वे नियमाः सद्यः प्रभावेण समाप्ताः अभवन्। संबद्धानां अधिकारिणां वेतनस्य २० प्रतिशतं भागः ३० सितम्बर २०२६ पर्यन्तं स्थगितः भविष्यति। सर्वेभ्यः प्रशासनिक-सचिवेभ्यः निर्देशः दत्तः यत् स्व-अधीनेषु विभागेषु अस्य निर्णयस्य प्रभावी-क्रियान्वयनं सुनिश्चयन्तु।

हिमाचलस्य कृषकेभ्यः ३७३ कोटिरुप्यकाणि प्राप्तानि, कश्यपः अवदत्- सस्य-बीमा-योजनायां ३७६ कोटिरुप्यकाणां शोधनम्

हिमसंस्कृतवार्ता: - शिमला। भाजपा-लोकसभा-सांसद-सुरेशकश्यपेन लोकसभयां हिमाचलप्रदेशस्य कृषि-सङ्घटस्य कृषकाणां स्थितेः च विषयः उत्थापितः, येन केन्द्रसर्वकारेण विस्तृतं विवरणं प्रस्तुतम्। कृषि-किसान-कल्याण-मन्त्रालयेन दत्त-उत्तरानुसारं केन्द्रसर्वकारः कृषकाणां आयं वर्धयितुं, प्राकृतिक-आपद्रव्यः संबलं दातुं तथा कृषिं सुदृढं कर्तुं निरन्तरं साहाय्यं कुर्वन् अस्ति। सुरेशकश्यपः स्वप्रश्नेन पृष्ठवान् आसीत् यत् किं हिमाचलस्य पर्वतीयक्षेत्रेषु जलवायुपरिवर्तनेन, अनियमितवृष्ट्या, करकापातेन, वन्यपशुभिः च कृषकाः प्रभाविताः सन्ति? केन्द्रीय-कृषि-राज्यमन्त्री रामनाथठाकुरः लिखित-उत्तरे अवदत् यत् हिमाचलप्रदेशे अनियमितवृष्ट्या आपद्रव्यः च कृषकाणां क्षतेः सम्भावना भवति। ईदृशे समये प्राथमिकम् उत्तरदायित्वं राज्यसर्वकारस्य भवति, परन्तु केन्द्रसर्वकारः अपि विविधयोजनाभिः सहयोगं ददाति। केन्द्रसर्वकारस्य अनुसारं शिमला-संसदीय-क्षेत्रे

प्रायः २,०६,५६३ हेक्टेयर भूमौ कृषिः भवति, यत्र कृषकाणां सङ्ख्या २,६०,५१५ वर्तते। अत्र प्रमुखसस्यानि मक्का, गोधूमः, धान्यं, यवः, आलुकं तथा शाकानि सन्ति।

आपदा-आश्रयः सस्य-बीमा च

प्राकृतिक-आपद्रव्यः आश्रयः दातुं केन्द्रसर्वकारेण 'एनडीआरएफ' (NDRF) तथा 'एसडीआरएफ' (SDRF) माध्यमं स्वीकृतम्। वर्ष २०२५-२६ इत्यस्य कृते एसडीआरएफ-अन्तर्गतं हिमाचलप्रदेशाय केन्द्रपक्षतः ३९७.६० कोटिरुप्यकाणि आवंटितानि, येषु केन्द्रस्य भागः पूर्वमेव निर्गतः।

सांसद-सुरेशकश्यपः अवदत् यत् प्रधानमंत्री-सस्य-बीमा-योजनायाः (PMFBY) अन्तर्गतं कृषकाणां रक्षा क्रियते। वर्ष २०२०-२१ तः २०२४-२५ पर्यन्तं हिमाचलस्य ५,७९,६०५ कृषकाणां दावानुसारं (Claims) ३७६.७९ कोटिरुप्यकाणां भुगतानं (परिशोधः) कृतम्। केवलं शिमला-संसदीय-क्षेत्रस्य ५४,९३५ कृषकेभ्यः ४७.५८ कोटिरुप्यकाणि दत्तानि।

प्रधानमंत्री-किसान-सम्मान-निधिः

प्रधानमंत्री-किसान-सम्मान-निधिः अस्याः योजनायाः अन्तर्गतं हिमाचलस्य कृषकेभ्यः अधुना यावत् ३७३.३२ कोटिः रुप्यकाणि वितरितानि। २०२५-२६ वर्षस्य द्वाविंशतितमः भागः (22nd Installment) रूपेण ८९,८५२ कृषकेभ्यः १६.३७ कोटिरुप्यकाणि प्रदत्तानि। सुरेशकश्यपः अवदत् यत् केन्द्रसर्वकारः कृषकाणां सशक्तिकरणाय कटिबद्धः अस्ति।

नगर-विकासः प्राप्स्यति गतिम्, केन्द्रात् ३६६ कोटिरुप्यकाणि स्वीकृतानि - विक्रमादित्यसिंहः

हिमसंस्कृतवार्ता: - शिमला। लोकनिर्माणमन्त्री विक्रमादित्यसिंहः अवदत् यत् लोकनिर्माण-नगर-विकास-विभागाधीनेषु क्षेत्रेषु मार्ग-आधारभूतसंरचना-नगरीयसुविधानां सुदृढीकरणाय बलं दीयते। सः अकथयत् यत् राज्यसर्वकारेण ६०० कोटिरुप्यकाणां प्रस्तावाः केन्द्रं प्रति प्रेषिताः आसन्। नगर-विकास-विभागं 'नोडल-एजेन्सी' इति कृत्वा राज्येभ्यः 'पूँजीगत-निवेशाय विशेष-साहाय्य-योजना २०२५-२६' अन्तर्गतं ३६६ कोटिरुप्यकाणां परियोजनाभ्यः आवास-नगरकार्य-मन्त्रालयेन स्वीकृतिः प्राप्ता। सः अवदत् यत् विभागस्य अथकप्रयासैः इयं सफलता प्राप्ता।

अनेन प्रदेशस्य नगर-विकासः नूतनां गतिं प्राप्स्यति तथा सामान्याः जनाः उत्तमाः सुविधाः प्राप्स्यन्ति। सः वार्तालापे अवदत् यत् एतासु परियोजनासु शिमलायाः शाक-विपण्याः (सब्जी मंडी) पुनर्विकासाय १४० कोटिरुप्यकाणि स्वीकृतानि, येषु आधुनिक-शॉपिंग-

कॉम्प्लेक्स, बहुस्तरीय-यान-स्थानकम् (Multi-level Parking), नगर-निगम-कार्यालयः, भोजनालयः (Food Court) इत्यादयः सुविधाः भविष्यन्ति। हमीरपुरस्य पुरातन-बस-स्थानकस्य पुनर्विकासाय ८० कोटिरुप्यकाणां स्वीकृतिः प्राप्ता, यत्र आधुनिकं 'सिटी सेन्टर' इति निर्मास्यते।

एतदतिरिक्तं धर्मशाला-नगर-निगमाय २० कोटिरुप्यकाणां परियोजना अपि स्वीकृता। एताभिः परियोजनाभिः प्रदेशे आर्थिक-गतिविधयः वर्धयन्ते। मन्त्री अवदत् यत् सः सद्यः एव केन्द्रीयमन्त्रीभ्यां नितिन-गडकरी-मनोहरलाल-खट्टर-महोदयाभ्यां मिलित्वा प्रदेशस्य विषयान् दृढतया उपस्थापितवान्।

१५०० किलोमीटर् मार्गेषु

२३०० कोटिरुप्यकाणां व्ययः

ग्रामीणक्षेत्रेषु मार्गविकासस्य अन्तर्गतं 'प्रधानमंत्री-ग्राम-सडक-योजना' इत्यस्याः पालनेन प्रायः १५०० किलोमीटर् मार्गाणां निर्माणं २३०० कोटिरुप्यकाणां व्ययेन भविष्यति। एतदर्थं निविदा-प्रक्रिया (Tender process) पूर्णा जाता, १५ अप्रैल दिनाङ्कात् कार्यम् आरभ्यते। विक्रमादित्यसिंहः प्रदेशवासिनः प्रार्थितवान् यत् मार्गनिर्माणाय भूमिं प्रदातुं सहयोगं कुर्वन्तु। सः स्पष्टं कृतवान् यत् धनस्य अभावः नास्ति, परन्तु भूमेः उपलब्धता आवश्यकी। सः सचेतितवान् यत् निर्माणकार्ये गुणवत्तायाः उपेक्षां कुर्वन्तः 'संविदाकाराः' (Contractors) कृष्णसूच्यां (Blacklist) स्थापयिष्यन्ते।

परीक्षा-परिणामाय 'हाईटेक-पटलं' सज्जम्, पारदर्शितया सह वर्धयित्ते गतिः - डॉ. राजेशशर्मा

हिमसंस्कृतवार्ता: - धर्मशाला। हिमाचल-प्रदेश-स्कूल-शिक्षा-मण्डलम् अधुना परीक्षा-परिणामान् त्रुटिहीनान् समयबद्धान् च कर्तुं पूर्णतया अड्डीय-प्रणाल्याम् ('डिजिटल-मोड') इति जातम् अस्ति। शिक्षा-मन्त्रालयस्य विद्यालयीय-शिक्षा-साक्षरता-विभागेन विकसितं अत्याधुनिकं 'पोर्टल' इति अधिकृत्य मङ्गलवासरे बोर्ड-मुख्यालये एका आभासीय-कार्यशाला (Virtual Workshop) आयोजिता। बोर्ड-अध्यक्षः डॉ. राजेश शर्मा न्यवेदयत् यत् अधुना माध्यमिक-उच्चमाध्यमिक-मुक्तबोर्ड-परीक्षाणां तथ्य-प्रबन्धने (Data Management) मानवीय-त्रुटीनां सम्भावना प्रायः समाप्ता भविष्यति। परिणाम-घोषणायाः प्रक्रिया नूतनां गतिं प्राप्स्यति।

कार्यशालायां बोर्ड-अधिकारिणः तकनीकी-दलम् (Technical Team) च पोर्टल-पक्षान् विस्तरेण अवगच्छन्, येन तथ्य-प्रविष्टिं (Data Entry) आरभ्य परिणाम-प्रक्रिया (Result Processing) यावत् पूर्णा प्रक्रिया पारदर्शनी सुव्यवस्थिता च भवेत्। डॉ. शर्मा स्पष्टं कृतवान् यत् कार्यशालायां प्राप्त-विशेषज्ञानं परामर्शः शीघ्रमेव प्रयुक्ताः भविष्यन्ति। अनेन बोर्ड-संस्था तकनीकी-दृष्ट्या अधिका सुदृढा भविष्यति। सः अवदत् यत् अस्य पदस्य माध्यमेन छात्राणां हिते परिणामानां अचूकता (Accuracy) सुनिश्चिता भविष्यति तथा परीक्षा-प्रणाली अधिका प्रभावशालिनी भविष्यति। अत्याधुनिक-तन्त्रज्ञानस्य प्रयोगात् अधुना परीक्षा-परिणामाः पूर्वस्मात् अपि अधिकाः सुरक्षिताः, पारदर्शिनः विश्वसनीयाः च भविष्यन्ति।

वार्ता-संवादः

हिमसंस्कृतवार्ता,
ईदरधीरजः, हैदराबादः

नन्दिनी- नमो वः। अद्यतेन वार्ता-कार्यक्रमे स्वागतं करोमि। नमस्ते काव्ये।

काव्या- नमस्ते नन्दिनि। अद्य मया काश्चन विचित्राः वार्ताः पठिताः।

नन्दिनी- आम्। प्रथमा वार्ता मुंबई-नगरात् अस्ति। तत्र एकेन नलकारेण अष्टादश-लक्ष-रुप्यकाणि अर्जितानि। तेन उन्नत-श्रेण्याः कारयानं क्रीतम्। एतत् श्रुत्वा जाले जनैः विस्मयः अनुभूतः।

काव्या- सत्यम्, श्रमस्य फलं प्राप्तं तेन। द्वितीया वार्ता चीनदेशतः आगता। तत्र एका कन्या पितृभ्यां सह चर्चां कर्तुं कृत्रिम-बुद्धेः उपयोगं कृतवती अस्ति। तया एकः कृत्रिम-आचार्यः रचितः येन तस्याः पितरौ आधुनिक-विचारान् पाठिताः।

नन्दिनी- बुद्धेः प्रयोगः उत्तमः कृतः तया। तृतीया वार्ता देहली-नगरस्य अस्ति। एकेन पर्यटकेण मार्गं मलिनिकुर्वाणः पुरुषः भर्त्सितः। तस्य साहसं दृष्ट्वा प्रसिद्ध्या अभिनेत्र्या अपि तस्य प्रशंसा कृता।

काव्या- नागरिक-कर्तव्यं पालितं तेन। चतुर्थी वार्ता उत्तरप्रदेशस्य अस्ति। तत्र वानराणां त्रासात् सस्यानि रक्षितुं कृषकेण क्रक्षस्य वेषः धृतः। तेन कपयः भीताः सन्ति।

नन्दिनी- अतिविचित्रः उपायः एषः। अद्य एतावदेव। पुनः मेलिष्यामः। नमो नमः।